

VLAAMS-NEDERLANDSE PRIJS VOOR TEKSTEDITIE 2011 JURYRAPPORT

De jury begint graag met een dienstmededeling van licht-principiële aard.

De Vlaams-Nederlandse Prijs voor Teksteditie is een jaarlijkse scriptieprijs op het gebied van teksteditie en bronnenuitgaven uit alle perioden. Aldus het reglement. Het eerste punt van dat reglement stelt voorts dat het moet gaan om 'een afstudeerscriptie (bachelor of master) in de discipline van de editiewetenschap, teksteditie en bronnenstudie.' In de afgelopen jaren was dat ook steeds het geval: de ingezonden scripties waren steevast noeste werkstukken op de aangegeven terreinen, veelal edities dus, vervaardigd in de inmiddels vertrouwde traditie van de moderne editiewetenschap.

Dit jaar is de vorming van het nieuwe Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis echter aanleiding geweest om het blikveld van de prijs te verruimen. Samen met het Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie – de Vlaamse initiatiefnemer van de prijs – is gekozen voor een ruimere verspreiding onder letterenstudenten in de brede zin van het woord, met name ook studenten geschiedenis. En niet zonder succes.

De jury stelt met voldoening vast dat een respectabel aantal werken voor de scriptieprijs ingediend werd. Zowel historische letterkunde als moderne teksten en reflecties op theoretische aspecten van het vakgebied kwamen aan bod. Dat bewijst dat ook in de ogen van jonge onderzoekers teksteditie en bronnenstudie belangwekkende en boeiende vormen van wetenschappelijke bedrijvigheid blijven. Naast het aloude filologische handwerk is er belangstelling voor nieuwe theoretische inzichten en wordt zeker het gebruik van nieuwe media niet geschuwd. Integendeel zelfs, in de literatuuroverzichten beginnen digitale bronnen naast studies op papier een ruime plaats in te nemen. Dat is een verheugende evolutie, maar die tevens aanzet tot kritische zin: men lere in de digitale overvloed het kaf van het koren te scheiden.

De verbreding van de prijs stelde de jury wel voor de vraag of scripties die zich enigszins buiten de gestelde kaders begeven, wel voor bekroning in aanmerking zouden mogen komen. Onder de inzendingen was bijvoorbeeld een scriptie waarin geen tekst of bron werd uitgegeven, waarin ook niet werd getheoretiseerd over het editeren van teksten maar wel werd gereflecteerd op het gebruik van archivalische bronnen, met name over de vraag in hoeverre archiefmateriaal probleemloos kan worden gebruikt voor de reconstructie van het verleden.

Na ampele overweging – zoals dat heet – is de jury in overleg met het Huygens ING en het CTB tot de slotsom gekomen dat dergelijke reflecties over bronnen en bronnenonderzoek binnen de termen van de prijs zouden moeten vallen. Voor zover de in het reglement gebruikte term 'bronnenstudie' deze bredere onderzoeksfocus niet zou dekken, zou het reglement naar het oordeel van de jury opgerekt moeten worden.

Tot zover onze algemene overwegingen. De Prijs voor Teksteditie is weliswaar geen Gouden Televizier-ring, maar de onverhoopte bekroning van een voetbalpraatprogramma met chagrijnige oude heren heeft ons wel geleerd dat duidelijkheid over de aard en doelstelling van een prijs veel onverkwikkelijk gesteggel achteraf kan voorkomen. Waarvan akte.

In alfabetische volgorde kunnen wij dan nu de zeven scripties langslopen die werden ingezonden voor de Vlaams-Nederlandse Prijs voor Teksteditie 2011.

Wouter Bok werd Master Gouden Eeuw aan de Universiteit van Amsterdam met een teksteditie en hertaling van Vondels ‘Verovering van Grol’ onder de titel ‘Oh Oh Groenlo!’ Als startpunt voor de editie is de uitgave in de reeks ‘De werken van Vondel’ van de Wereldbibliotheek (1929) gekozen. Die editie is gecollationeerd met twee exemplaren van de oorspronkelijke uitgave van de tekst. Die collatie leidde tot een aantal aanpassingen. Editietechnisch gesproken is dat een belangrijke, zij het tijdrovende stap in het onderzoek geweest. De vertaling en het commentaar zijn adequaat, de uitgebreide inleiding verschaft de lezer op zeer leesbare wijze de nodige achtergrondinformatie. Het geheel maakt een degelijke indruk.

Steffi Coolkens werd bachelor aan de KU Leuven met een uitgave van de correspondentie Streuvels-Vriamont 1940-1945. Waarom alleen voor de brieven uit de oorlogsjaren is gekozen, wordt niet duidelijk gemaakt. Niettemin betreft het een belangrijk brievenkorpus, die in deze scriptie over het algemeen naar behoren wordt uitgegeven. Met name het commentaar is overvloedig en doorgaans ad rem te noemen.

Margriet Fokken behaalde de graad van Research Master Modern History and International Relations aan de Universiteit te Groningen met ‘Dutch interests and South Asian lives’. In deze scriptie wordt een bijzonder interessant en belangrijk onderwerp centraal gesteld. Waar archieven door historici doorgaans als onproblematische vindplaats van historische informatie worden beschouwd, wordt deze vanzelfsprekende houding hier gekritiseerd en geïnterpreteerd. De historische bepaaldheid van het archief zélf wordt in het licht gesteld.

Jeanette Huisman behaalde de mastergraad Nederlandse Taal en Cultuur aan de Vrije Universiteit te Amsterdam met een scriptie, getiteld ‘e-Lyata. Een oosterse prinses in het digitale tijdperk’. Het betreft hier een Couperus-handschrift dat recent is verworven door de Atheneumbibliotheek in Deventer. Het bevat – zo wordt overtuigend aangetoond – de vroegste versie van drie afleveringen van wat op den duur een feuilleton is geworden. De op internationale discussies georiënteerde inleiding biedt een theoretisch kader, waarin onder meer wordt ingegaan op de inzichten binnen de ‘critique génétique’, en bevat een duidelijk geformuleerde onderzoeksvraag.

Merel Kos werd master Nederlandse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam met de scriptie “‘Je bent je connecties”. Verkennend onderzoek naar de compositie en compilatie van het album van Françoise van Loo (1630)’. In deze scriptie wordt het eerste gedeelte van een literair album uitgegeven en van commentaar voorzien. Wat er zich in het tweede gedeelte bevindt (dat behandeld wordt door een kunsthistorica) wordt niet duidelijk gemaakt. In die zin wordt het boekje niet als een geheel gepresenteerd en onderzocht, en daarmee blijven er jammer genoeg een aantal prangende vragen liggen.

Kevin Valgaeren schreef als masterproef Westerse Literatuur aan de KU Leuven ‘Jan Renier Snieders’ *De Goochelaar*. Een onderzoek naar de tekstgenese en de receptiegeschiedenis van een Vlaamse katholieke tendensroman uit de negentiende eeuw’. De scriptieschrijver ergert zich, met een beroep op het buitenland, aan het verschil tussen hoge en lage literatuur en is voortdurend op zoek naar eerherstel voor Jan Renier Snieders. Waarom dat eerherstel er moet komen wordt niet duidelijk, temeer daar de scriptieschrijver her en der zelf relativerende

opmerkingen maakt over de kwaliteit van de door hem onderzochte roman.

Nina Vanhevel bezorgde ‘Een digitale editie van “De Reis van Sint Brandaan”’ als concrete toepassing van de nieuwe filologie. Daarmee behaalde zij de graad van Master in de Historische taal- en letterkunde aan de Universiteit Gent. De scriptie beschrijft de wenselijkheid van een digitale editie, en in de inleiding toont de auteur zich goed op de hoogte van de moderne secundaire literatuur rond de nieuwe filologie. De editie zelf is daarentegen niet het product van eigen technisch of filologisch vernuft: de technische uitvoering werd aan een andere onderzoeker toevertrouwd, de opgenomen teksten (inclusief de vertaling van Willem Wilmink) en facsimile’s werden uit bestaande edities overgenomen, zonder enige signalering van de copyrightkwestie die deze werkwijze met zich meebrengt.

Uit dit rijk geschakeerde aanbod hebben wij uiteindelijk een scriptie gekozen, die blijk geeft van een innoverende visie op een interessant onderwerp, en van de kritische zin van de auteur. De Vlaams-Nederlandse Prijs voor Teksteditie 2011 wordt toegekend aan Margriet Fokken voor haar werk ‘Dutch interests and South Asian lives. South Asian men and women in the Suriname colonial reports between 1873-1917’.

Door archiefmateriaal op twee manieren te lezen – de eerste keer ‘met het archief mee’ (als het ware meedenkend met degene die het archief heeft opgezet), de tweede keer ‘tegen het archief in’ (met bijzondere aandacht voor informatie waar het archief eigenlijk niet voor bedoeld is) – en de aldus verkregen informatie bovendien te combineren met externe bronnen, komen onverwachte inzichten op tafel en wordt de betrekkelijkheid, of in elk geval de ‘beperkte’ van de traditionele omgang met archieven overtuigend in het licht gesteld. Aan het eind van de scriptie wordt ook de eigen werkwijze tegen het licht gehouden en worden de voor- en nadelen tegen elkaar afgezet. De casus is goed gekozen, de gevolgde werkwijze wordt duidelijk uiteengezet, de opzet van de scriptie en de schrijfstijl zijn helder, er wordt overtuigend gearchumenteed, waarbij de discussie met gezaghebbende vakgenoten niet wordt geschuwd.

De scriptie van Margriet Fokken valt buiten het kader van de editiewetenschap in engere zin, maar reflecteert op dermate overtuigende wijze op wat het reglement ‘bronnenstudie’ noemt, dat de Prijs voor Teksteditie haar naar het oordeel van de jury meer dan toekomt.

Daarnaast hadden wij een aanmoedigingsprijs voor een bachelorscriptie te vergeven. Die gaat naar Steffi Coolkens voor haar editie ‘Correspondentie Streuvels-Vriamont 1940-1945’. Hoewel de transcriptie nog enige aarzelingen van de beginnende onderzoeker toont, is de scriptie als geheel rijk aan informatie en goed geschreven. Daarmee heeft Steffi Coolkens een belangrijk brievenkorpus de behandeling gegeven die het verdient.

Wim van Anrooij
Werner Waterschoot
Annemarie Kets (secretaris)